

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/54
Karar Sayısı : 2013/161
Karar Günü : 26.12.2013
R.G. Tarih-Sayı : 29.05.2014-29014

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Çankırı İnfaz Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU : 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin Anayasa'nın 2., 12., 13., 17., 20., 22., 25., 26. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Ceza infaz kurumu mektup okuma komisyonunun "*hükümlünün yazmış olduğu mektubun yerine gönderilmemesine*" ilişkin verdiği karara karşı yapılan itirazın incelenmesi sırasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

Kanun'un "*Hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı*" başlıklı 68. maddesi şöyledir:

"Madde 68- (1) Hükümlü, bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahiptir.

(2) Hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgraflar; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetlenir.

(3) Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.

(4) Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 2., 12., 13., 17., 20., 22., 25., 26. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 28.5.2013 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak kanun kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde ve davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

Başvuru kararında, Kanun'un 68. maddesinin tamamının iptali istenilmektedir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasında, hükümlünün bu maddede belirlenen kısıtlamalar dışında, kendisine gönderilen mektup, faks ve telgrafları alma ve ücretleri kendisince karşılanmak koşuluyla, gönderme hakkına sahip olduğu; (2) numaralı fıkrasında, hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgrafların; mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetleneceği; (3) numaralı fıkrasında, kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların hükümlüye verilmeyeceği ve hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği; (4) numaralı fıkrasında ise, hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgrafların denetime tâbi olmadığı kurala bağlanmıştır.

Bakılmakta olan davada, hükümlünün yazmış olduğu mektup, cezaevi mektup okuma komisyonu tarafından Kanun'un 68. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca denetime tabi tutulmuş ve (3) numaralı fıkrası gereğince de bu mektubun yerine gönderilmemesine karar verilmiştir.

Buna göre, Mahkeme, hükümlünün itirazını incelerken Kanun'un 68. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarını dikkate alarak itirazı sonuçlandıracaktır. Dolayısıyla, hükümlünün mektup gönderme hakkı ile bu hakkın denetim dışı tutulmasına ilişkin hususların düzenlendiği maddenin (1) ve (4) numaralı fıkralarının davada uygulanması söz konusu değildir.

Açıklanan nedenlerle;

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin;

1- (1) ve (4) numaralı fıkralarının itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2- (2) ve (3) numaralı fıkralarının esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Mustafa ÇAL tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, yazılı haberleşme hakkının hem Anayasa hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alındığı ve bu hakkın cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlüler için de geçerli olduğu, oysa itiraz konusu kuralla belirli bir yakınlık derecesi olsun veya olmasın yine mensubu olsun veya olmasın tüm gerçek ve tüzel kişi ve kurumlarla hükümlülerin yapacağı yazılı iletişimlerin denetime tabi tutulmasının öngörüldüğü, bu durumun temel hakların dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez niteliği ve haberleşmenin gizliliği ilkesi ile bağdaşmadığı, ayrıca hükümlü de olsa hakkında haberleşmenin kısıtlanması yolunda alınmış hâkim kararı olmadıkça haberleşmenin gizliliği esas olduğundan haberleşmenin denetlenemeyeceği ve kısıtlanamayacağı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 12., 13., 17., 20., 22., 25., 26. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 68. maddesinin itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında, hükümlü tarafından gönderilen ve kendisine gelen mektup, faks ve telgrafların, mektup okuma komisyonu bulunan kurumlarda bu komisyon, olmayanlarda kurumun en üst amirince denetleneceği; (3) numaralı fıkrasında ise kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönlendirecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların hükümlüye verilmeyeceği ve hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 13. maddesinde, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların da Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı; "*Haberleşme hürriyeti*" başlıklı 22. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, haberleşme hürriyetine sahip olduğu ve haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu belirtilmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise haberleşme hürriyetine, ancak milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı ile ya da gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yine bu sebeplere bağlı olarak

kanunla yetkili kılınmış mercinin yazılı emri ile müdahalede bulunulabileceği; kararın yetkili merci tarafından verilmesi hâlinde yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulması ve hâkimin de kararını kırksekiz saat içinde açıklaması gerektiği; aksi hâlde verilen kararın kendiliğinden kalkacağı hükme bağlanmıştır. Maddenin son fıkrasında da istisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşlarının kanunda belirtileceği öngörülmüştür.

Haberleşme özgürlüğünün kullanılması demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde ve Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen nedenlere bağlı olarak, kanunla, belli koşullara, sınırlamalara bağlanabilir. Ancak, getirilen bu sınırlamalar hakların özüne dokunamaz, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Anayasal açıdan dokunulamayacak özün, her temel hak ve özgürlük açısından farklılık göstermekle birlikte kanunla getirilen sınırlamanın hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddi surette güçleştirip, amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldıracı bir nitelik taşıması gerekir.

Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Ölçülülük, aynı zamanda yasal önlemin sınırlama amacına ulaşmaya elverişli olmasını, amaç ve aracın ölçülü bir oranı kapsamasını ve sınırlayıcı önlemin demokratik toplum düzeni bakımından zorunluluk taşımasını da içeren bir ilkedir.

Ceza infaz kurumlarının, özgürlüğü mahkeme kararıyla kısıtlanan hükümlülerin tutulduğu Devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması ve dolayısıyla Devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının doğal sonucu olarak hükümlülerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmazdır. Bu bağlamda, itiraz konusu kuralla ceza infaz kurumunda düzenin, güvenliğin ve disiplinin sağlanması ve suç işlenmesinin önüne geçilmesi açısından hükümlülerin yazılı haberleşmelerinin denetim altına alındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralla kamu düzenin sağlanması amacıyla hükümlülerin haberleşme özgürlüğüne bir sınırlandırma getirildiği, sınırlamanın kanunla ve Anayasa'nın 22. maddesinde belirtilen özel sınırlandırma nedenine bağlı kalınarak yapıldığı açıktır.

Diğer taraftan itiraz konusu kural uyarınca hükümlülerin her türlü yazılı haberleşmesinin ötesinde, bu kişilerin, asayiş ve güvenliği tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönlerecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakaret içeren mektup, faks ve telgrafları engellenecektir. Kuralla konu sınırlandırmanın hükümlülerin haberleşme özgürlüğünün kullanımını ciddi surette güçleştirip, kişinin amacına ulaşmasına engel olmadığı ve haberleşme özgürlüğünü ortadan kaldıracı bir nitelik taşımadığı, dolayısıyla hakkın özüne zarar vermediği açıktır. Zira kuralda belirtilen bu sınırlamalar dışında hükümlülerin yazılı haberleşmelerinin engellenmesi gibi bir durum söz konusu değildir.

Ayrıca itiraz konusu kuralla, cezanın infaz hukukunun amacına uygun olarak infaz edilebilmesi, başka bir anlatımla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenlerin güçlendirilmesi, toplumun suça karşı korunması, hükümlünün, yeniden sosyalleşmesinin teşvik edilmesi, kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunun

kolaylaştırılması amacıyla haberleşme özgürlüğüne bir sınırlama getirilmekte olup bu sınırlama, kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirler kapsamında kalmaktadır. Bu şekilde, hükümlülerin haberleşme özgürlüğü sınırlandırılırken, Kanun'da sınırlandırma aracının sınırlandırma amacına uygun ve orantılı şekilde kullanılmasını sağlayacak yasal güvencelere yer verilmiş, böylece kamu yararı ile kişilerin haberleşme özgürlüğü arasında makul denge de kurulmuştur.

Bu bağlamda, Kanun'un 68. maddesinin itiraz konusu (2) numaralı fıkrasında ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilecek olan yazılı haberleşme denetimini gerektiren yasal amaçlar sıralanmış, başka bir anlatımla ceza infaz kurumu idaresinin hükümlülerin yazılı haberleşmelerini denetlemedeki yetkisinin yasal sınırları açık ve anlaşılır bir şekilde belirlenmiştir. Öte yandan, anılan maddenin (4) numaralı fıkrasıyla da hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgrafların denetime tâbi olmadığı belirtilerek hükümlülerin yazılı haberleşme özgürlüğü yanında adil yargılanma hakkı da güvence altına alınmıştır. Bu yönüyle kuralda öngörülen denetim ile Kanun'da hükümlülere tanınan diğer iletişim imkânları da (avukat ve noterle görüşme, süreli veya süresiz yayınlardan yararlanma, telefon ile haberleşme, radyo, televizyon yayınları ile internet olanaklarından yararlanma) dikkate alındığında, hükümlülerin yazılı haberleşme özgürlüğü ile kuralla getirilen sınırlama arasında bulunması zorunlu adil denge korunmuştur.

Başvuru kararında, ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yazılı haberleşmesinin hâkim kararı olmaksızın denetlenemeyeceği ileri sürülmüşse de Anayasa'nın 22. maddesinin son fıkrasında haberleşme hürriyeti ve gizliliğinin istisnai olarak kısıtlanabileceği kamu kurum ve kuruluşlarının kanunla belirtileceğinin öngörülmüş olması, aynı zamanda Kanun'da kurala konu uygulamalara karşı yargı yolu da açık tutularak idarenin sınırlandırma aracını sınırlandırma amacına ve Kanun'a aykırı şekilde kullanmasının önüne geçecek güvencenin de sağlanmış olması karşısında Anayasa'ya aykırılıktan söz etmek mümkün değildir.

Bu itibarla, kuralla tutuklu ve hükümlülerin haberleşme özgürlüğüne getirilen sınırlandırmanın, hakkın özünü zedelediğinden söz edilemeyeceği gibi demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı düştüğü de söylenemez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 13. ve 22. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 12., 17., 20., 25., 26. ve 38. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 68. maddesinin (2) ve (3) numaralı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, 26.12.2013 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Üye

Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2013/54
Karar Sayısı : 2013/161

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ